

e-ISSN 3060-5059

DOI: 10.67227

IJTIMOYIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNAL

Scientific and Innovative Research in
Social and Humanitarian Studies

Vol. 3 • Issue 9

2026

Founded in 2024

publishscience.uz

publish_science_journal@mail.ru

PEER REVIEWED • OPEN ACCESS

YANGI O'ZBEKISTONDA SHAXSNING RAQAMLI JAMIYATGA TRANSFORMATSIYALASHUVINING IJTIMOIIY-FALSAFIY XUSUSIYATLARI

Teshayeva Gulchehra Murodovna

Buxoro davlat universiteti, mustaqil izlanuvchi.

e-mail: gulchehrateshayeva05@gmail.com **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0009-6584-2296>

Annotatsiya.

Ushbu maqolada Yangi O'zbekistonni barpo etish va modernizatsiya qilish sharoitida shaxsning raqamli jamiyatga transformatsiyalashuvining ijtimoiy-falsafiy masalalari atroflicha tadqiq etilgan. Raqamlashtirish jarayoni shunchaki texnologik va infratuzilmaviy o'zgarish emas, balki inson ekzistensiyasi hamda uning ma'naviy-axloqiy borlig'iga bevosita ta'sir qiluvchi chuqur ijtimoiy fenomen sifatida tahlil qilingan. Maqolada raqamli reallik sharoitida shaxsning ontologik va gnoseologik holatidagi o'zgarishlar, xususan, «raqamli identiklik», «klipcha fikrlash» va sun'iy intellekt bilan integratsiyalashuv muammolari yoritib berilgan. Shuningdek, an'anaviy va virtuallashgan qadriyatlar dialektikasi, raqamli etika hamda anonimlik sharoitida shaxsning axloqiy mas'uliyati masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Raqamli tengsizlik, alienatsiya (begonalashuv) hamda kibermakondagi ekzistensial xatarlar ijtimoiy-falsafiy nuqtayi nazardan baholangan. Maqola yakunida raqamli transformatsiya jarayonida shaxsning ma'naviy immuniteti va tanqidiy fikrlashini rivojlantirish hamda texnologik taraqqiyotni milliy va gumanistik qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish bo'yicha ilmiy xulosalar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: Yangi O'zbekiston, raqamli jamiyat, shaxs transformatsiyasi, ijtimoiy falsafa, ontologiya, gnoseologiya, raqamli identiklik, klipcha fikrlash, aksiologiya, raqamli etika, alienatsiya.

СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ТРАНСФОРМАЦИИ ЛИЧНОСТИ В ЦИФРОВОЕ ОБЩЕСТВО В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ

Тешаева Гульчехра Муродовна

Бухарский государственный университет, независимый исследователь.

Аннотация.

В данной статье всесторонне исследуются социально-философские вопросы трансформации личности в условиях перехода к цифровому обществу в контексте построения и модернизации Нового Узбекистана. Процесс цифровизации анализируется не просто как технологическое и инфраструктурное изменение, а как глубокий социальный феномен, непосредственно влияющий на человеческую экзистенцию и духовно-нравственное бытие личности. В статье рассматриваются изменения онтологического и gnoseологического состояния личности в условиях цифровой реальности, в частности проблемы «цифровой идентичности», «клипового мышления» и интеграции с искусственным интеллектом. Особое внимание также уделяется диалектике традиционных и виртуализированных ценностей, цифровой этике и вопросам нравственной ответственности личности в условиях анонимности. С социально-философской точки зрения оцениваются цифровое неравенство, алиенация (отчуждение) и экзистенциальные риски в киберпространстве. В заключение статьи представлены научные выводы, касающиеся развития духовного иммунитета и критического мышления личности в процессе цифровой трансформации, а также гармонизации технологического прогресса с национальными и гуманистическими ценностями.

Ключевые слова: Новый Узбекистан, цифровое общество, трансформация личности, социальная философия, онтология, gnoseология, цифровая идентичность, клиповое мышление, аксиология, цифровая этика, алиенация.

SOCIO-PHILOSOPHICAL FEATURES OF PERSONALITY TRANSFORMATION INTO THE DIGITAL SOCIETY IN NEW UZBEKISTAN

Teshayeva Gulchehra Murodovna

Bukhara State University, Independent Researcher.

Abstract.

This article provides a comprehensive examination of the socio-philosophical issues surrounding the transformation of individuals in the transition to a digital society within the context of building and modernizing New Uzbekistan. Digitalization is analyzed

not merely as a technological and infrastructural change but as a profound social phenomenon that directly affects human existence and the spiritual and moral being of individuals. The article explores changes in the ontological and epistemological condition of individuals in digital reality, particularly the challenges associated with "digital identity," "clip thinking," and integration with artificial intelligence. Special attention is also given to the dialectics of traditional and virtualized values, digital ethics, and issues of individual moral responsibility under conditions of anonymity. Digital inequality, alienation, and existential risks in cyberspace are evaluated from a socio-philosophical perspective. The article concludes by presenting scholarly findings on developing individuals' spiritual immunity and critical thinking during digital transformation, as well as harmonizing technological progress with national and humanistic values.

Keywords: New Uzbekistan, digital society, personal transformation, social philosophy, ontology, epistemology, digital identity, clip thinking, axiology, digital ethics, alienation.

Kirish. Yangi O'zbekistonni barpo etish sharoitida jamiyatning barcha jabhalariga raqamli texnologiyalarning jadal kirib kelishi inson va jamiyat o'rtasidagi dialektik munosabatlarni, shaxsning ontologik hamda gnoseologik holatini tubdan o'zgartirmoqda. Bugungi kunda raqamlashtirish jarayoni shunchaki texnik-texnologik yoki tashkiliy-infratuzilmaviy hodisa bo'lmay, balki inson ekzistensiyasining tub mohiyatiga, uning ijtimoiy borlig'i va ma'naviy-axloqiy dunyoqarashiga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi chuqur ijtimoiy-falsafiy fenomen sifatida namoyon bo'lmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. M. Mirziyoyev ta'kidlaganidek, «Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni rivojlantirish — bu shunchaki qandaydir loyiha emas, balki jamiyatimizni modernizatsiya qilish, xalqimiz farovonligini oshirish va davlat boshqaruvini yangi bosqichga ko'tarishning eng muhim shartidir» [1, 142-b.]. Shu nuqtayi nazardan, raqamli jamiyatda shaxsning o'rni, uning moslashuvi va namoyon bo'lish shakllarini ijtimoiy-falsafiy jihatdan tahlil qilish zamonaviy gumanitar fanlar oldida turgan eng dolzarb vazifalardan biridir. Metodologik nuqtayi nazardan, ushbu muammoni tadqiq etishda kompleks yondashuv, dialektik metod, tizimli tahlil, germeneytik va komparativistik usullardan foydalaniladi. Shaxsning raqamli transformatsiyasini o'rganishda inson markazli (antropotsentrik) va sotsiotsentrik parametrlarning uyg'unligi asosiy metodologik tamoyil sifatida xizmat qiladi. Falsafiy tahlil jarayonida gumanizm, obyeksionizm va subyektsionizm dialektikasi orqali raqamli reallikning shaxs ruhiyati, ongi va faoliyatiga ko'rsatayotgan obyektiv va subyektiv ta'siri yoritiladi [2, 35-b.].

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Yangi O'zbekiston sharoitida shaxsning raqamli jamiyatga transformatsiyalashuvi masalasi ko'plab mahalliy va xorijiy tadqiqotchilar tomonidan turli jihatlarida o'rganib kelinmoqda. Mazkur muammoning nazariy-metodologik asoslarini yoritishda falsafiy, sotsiologik va psixologik yondashuvlarga tayanildi. Xususan, zamonaviy sharoitda raqamli texnologiyalarning jamiyat taraqqiyoti va davlat boshqaruviga ta'siri O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. M. Mirziyoyevning asarlari va strategik hujjatlarida chuqur ilmiy-amaliy asoslab berilgan. Shuningdek, raqamli jamiyat va inson ekzistensiyasining o'zaro munosabatlari Sh. M. Qahhorova, J. T. Tulenov, Z. N. G'afurov, Q. N. Nazarov hamda Sh. A. Yoqubov kabi olimlarning ilmiy ishlarida keng tadqiq etilgan. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, aksariyat tadqiqotlarda asosan iqtisodiy va texnologik omillarga e'tibor qaratilib, shaxsning ontologik borlig'i, «raqamli identiklik», «klipcha fikrlash» va gnoseologik xavfsizlik masalalari ijtimoiy-falsafiy nuqtayi nazardan yaxlit tizim sifatida yetarli darajada ochib berilmagan. Mazkur maqola aynan shu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgani bilan ahamiyatlidir.

Tadqiqotning metodologik asosini falsafiy bilishning umumiy va xususiy qonuniyatlari tashkil etadi. Shaxsning raqamli jamiyatga transformatsiyalashuvi jarayonini o'rganishda kompleks yondashuv, dialektik metod, tizimli tahlil, germeneytik va komparativistik usullardan foydalanildi. Antropotsentrik va sotsiotsentrik yondashuvlarning uyg'unligi asosiy metodologik tamoyil sifatida belgilandi. Bunda gumanizm, obyeksionizm va subyektsionizm dialektikasi orqali raqamli reallikning shaxs ongi, ruhiyati va faoliyatiga ko'rsatayotgan ta'siri xolisona yoritildi. Shuningdek, germeneytik usul yordamida virtual makonda shakllanayotgan «raqamli etika» va qadriyatlar transformatsiyasi matniy hamda mazmuniy jihatdan tahlil qilindi, komparativistik yondashuv orqali esa an'anaviy va raqamli muloqot shakllarining qiyosiy tahlili amalga oshirildi.

MUHOKAMA

Raqamli transformatsiyaning ontologik jihatlari, eng avvalo, shaxsning an'anaviy ijtimoiy-jismoniy makondan virtual-raqamli makonga ko'chishi va uning borliq shakllarining sifat jihatidan o'zgarishi bilan bog'liqdir. An'anaviy jamiyatda inson borlig'i muayyan geofizik va vaqt parametrlari bilan chegaralangan bo'lsa, raqamli jamiyatda bu cheklovlar nisbiy xarakterga ega bo'ladi. Virtual reallik — bu shunchaki obyektiv borliqning subyektiv aks etishi emas, balki insonning hayotiy faoliyati kechadigan yangi ontologik muloqot va ijodiy faoliyat maydonidir [3, 88-b.]. Raqamli reallikda shaxsning mavjudligi gibril xarakterga ega bo'lib, u bir vaqtning o'zida ham jismoniy (oflayn), ham virtual (onlayn) subyekt sifatida namoyon bo'ladi. Bu holat falsafiy-antropologik nuqtayi nazardan «raqamli identiklik» tushunchasining shakllanishiga olib keladi. Raqamli identiklik — bu shaxsning kibermakondagi virtual qiyofasi, uning raqamli izlari, profillari hamda interaktiv munosabatlar yig'indisidir. Yangi O'zbekistonda amalga oshirilayotgan keng ko'lami islohotlar, xususan, «Raqamli O'zbekiston — 2030» strategiyasining hayotga tatbiq etilishi natijasida fuqarolarning raqamli identikligi rasmiy va ijtimoiy maqomga ega bo'lib bormoqda [4]. Yagona identifikatsiya tizimi (OneID), elektron imzo, Davlat xizmatlari portali kabi infratuzilmalar fuqaro va davlat o'rtasidagi munosabatlarni shaffof va bevosita shaklga keltirdi. Biroq ontologik ontogenez jarayonida raqamli identiklik va shaxsning haqiqiy

(ekzistensial) o'zligi o'rtasida ziddiyatlar yuzaga kelishi mumkin. Kishi virtual makonda o'zining ideallashtirilgan yoki o'zgartirilgan «Ego»sini yaratishi natijasida uning real hayotdagi va virtual dunyodagi o'zligi o'rtasida uzilish paydo bo'ladi [5, 115-b.]. Bu holat shaxsning o'zini anglash borasidagi ontologik inqirozini keltirib chiqarishi, uni real ijtimoiy munosabatlardan uzoqlashtirishi va virtuallik gipnoziga tushirishi mumkin. Shuningdek, raqamli borliqning o'ziga xos xususiyatlaridan biri shundaki, unda vaqt va makon kategoriyalari yangicha mazmun kasb etadi. Virtual makonda masofa tushunchasi o'z ahamiyatini yo'qotadi, vaqt esa sinxron va asinxron ko'rinishlarda jadallashadi. Bu esa shaxsning hayotiy ritmini, muloqot sur'atini va ijtimoiy adaptatsiya tezligini oshirishni talab etadi. Yangi O'zbekistonda raqamlashtirish jarayonlari qishloq va shahar o'rtasidagi hududiy hamda vaqtga oid tafovutlarni kamaytirishga xizmat qilayotgan bo'lsa-da, bu sur'atga tayyor bo'lmagan shaxslar uchun ma'lum darajada ruhiy-jismoniy zo'riqlashlarni keltirib chiqarmoqda [6, 42-b.]. Ontologik tahlil shuni ko'rsatadiki, raqamli jamiyatda insonning mehnat va ijodiy faoliyati ham o'zgardi. An'anaviy moddiy ishlab chiqarish o'rnini axborot va bilimlar iqtisodiyoti egallamoqda. Bu jarayonda shaxsning jismoniy kuchi emas, balki uning kognitiv salohiyati, kreativligi va raqamli texnologiyalar bilan muloqot qilish ko'nikmalari asosiy ishlab chiqaruvchi kuchga aylanadi.

Gnoseologik jihatdan raqamli jamiyatda shaxsning bilish faoliyati, idrok etish mexanizmlari va fikrlash strukturasida tub burilishlar yuz bermoqda. An'anaviy bilish jarayoni chiziqli, mantiqiy va chuqur tahlilga asoslangan bo'lsa, raqamli muhitda u tarmoqlashgan, gipermatnli hamda tezkor xarakterga ega bo'lmoqda. Falsafiy nuqtayi nazardan, gnoseologik subyekt (inson) va obyekt (bilim) o'rtasida raqamli vositachilar — algoritmlar, qidiruv tizimlari hamda sun'iy intellekt texnologiyalari paydo bo'ldi. Bu holat, bir tomondan, insonning axborot olish va bilimni o'zlashtirish imkoniyatlarini keskin kengaytirgan bo'lsa, ikkinchi tomondan, «klipcha fikrlash» (clip thinking) hodisasini keltirib chiqardi. Klipcha fikrlash shaxsning axborotni chuqur tahlil qilmasdan, yuzaki, parchali va vizual tasvirlar ko'rinishida idrok etishiga olib keladi [2, 78-b.]. Yangi O'zbekiston yoshlari o'rtasida ommalashayotgan raqamli kontent ularning dunyoqarashini shakllantirishda muhim rol o'ynamoqda, lekin shu bilan birga, mantiqiy-falsafiy mushohada yuritish, matn ustida chuqur ishlash ko'nikmalarining susayishi xavfini tug'dirmoqda. Shuningdek, raqamli jamiyatda bilish jarayoni sun'iy intellekt va neyrotarmoqlar bilan integratsiyalashib bormoqda. Sun'iy intellekt shaxsning kognitiv funksiyalarini (xotira, hisob-kitob, tahlil va hatto ijodiy matnlar yaratish) o'z zimmasiga olayotgan bir sharoitda inson o'zining intellektual va ma'naviy ustunligini saqlab qolishi zarur. Yangi O'zbekistonda ta'lim tizimini raqamlashtirish sharoitida talaba va o'quvchilarda tanqidiy fikrlash (critical thinking), axborotni filtrlash hamda axborot gigienasi ko'nikmalarini rivojlantirish gnoseologik xavfsizlikning bosh omili hisoblanadi [5, 140-b.]. Bilish jarayonidagi yana bir murakkab ijtimoiy-falsafiy muammo — bu «posthaqiqat» va feyk axborotlar davrida haqiqat va yolg'on o'rtasidagi chegaralarning xiralashuvidir. Algoritmik kognitsiya shaxsga uning afzalliklari va qarashlariga mos axborotlarni tavsiya etishi natijasida «axborot pufakchalari» va «exokameralar» hosil bo'ladi. Bu esa shaxsning dunyoni obyektiv idrok etishiga to'sqinlik qiladi hamda uni manipulyatsiyalarga beriluvchan qilib qo'yadi.

Aksiologik va ijtimoiy-axloqiy jihatdan shaxsning raqamli transformatsiyasi ma'naviy-qadriyat koordinatalarining o'zgarishida namoyon bo'ladi. O'zbekiston jamiyatida asrlar davomida shakllangan an'anaviy qadriyatlar — jamoaviylik, mahalla instituti, kattalarga hurmat, yuzma-yuz muloqot va samimiyat kabi axloqiy mezonlar raqamli muloqot vositalari (ijtimoiy tarmoqlar, messenjerlar) ta'sirida yangicha mazmun olmoqda. Virtual muloqot an'anaviy ijtimoiy aloqalarga xos bo'lgan emotsional va ma'naviy chuqurlikni ma'lum darajada susaytiradi, natijada munosabatlarda globallashtirish va standartlashgan modellarning o'rni ortadi [3, 112-b.]. Yangi O'zbekistonda milliy o'zlikni saqlash va raqamli madaniyatni (netiquette) shakllantirish muammosi o'zaro dialektik aloqadorlikda ko'rilishi lozim. Raqamli makonda shaxsning axloqiy mas'uliyati va erkinligi o'rtasidagi muvozanatni saqlash o'ta muhim. Anonimlik (anonymity) imkoniyati ba'zan shaxsda mas'uliyatsizlik, kibermakonda axloqsizlik, kiberbulling va dezinformatsiya tarqatish kabi illatlarning ildiz otishiga sharoit yaratadi. Shuning uchun raqamli jamiyatda shaxsning ma'naviy immunitetini mustahkamlash, unda «raqamli etika» va mas'uliyatli raqamli fuqarolik tuyg'usini tarbiyalash ijtimoiy-falsafiy tadqiqotlarning markazida turishi zarur [1, 205-b.]. Aksiologik transformatsiya jarayonida insoniyat jamiyati yangi qadriyatlar tizimi — open data (ochiq ma'lumotlar), transparentlik, raqamli tenglik va tarmoqli hamkorlik mezonlariga duch kelmoqda. Yangi O'zbekistonning ochiqlik va demokratik yangilanishlar yo'li raqamli vositalar orqali jamiyatda jamoatchilik nazorati va fuqarolik faolligini oshirishga imkon yaratdi, bu esa shaxsning ijtimoiy-siyosiy subyektligini kuchaytiradi.

Ekzistensial va ijtimoiy-amaliy nuqtayi nazardan, raqamli transformatsiya shaxs hayotida qator murakkab muammolar va xatarlarni keltirib chiqaradi. Bular qatoriga raqamli tengsizlik, alienatsiya (begonalashuv), internetga tobeklik hamda kiberxavfsizlik masalalarini kiritish mumkin. Raqamli tengsizlik faqatgina texnologiyalardan foydalanish imkoniyatining mavjudligi bilan emas, balki shaxsning raqamli ko'nikmalari, axborotdan unumli foydalanish va uni tahlil qilish salohiyati bilan ham belgilanadi. Yangi O'zbekiston sharoitida ushbu tengsizlikni bartaraf etish, barcha hududlar va ijtimoiy qatlamlar uchun raqamli imkoniyatlarni tenglashtirish ijtimoiy adolat tamoyilining namoyon bo'lishidir [6, 61-b.]. Begonalashuv hodisasi esa raqamli jamiyatda yangicha shakllarda namoyon bo'ladi: inson texnologiyalar va virtual olamga shunchalik bog'lanib qoladiki, u real hayotdan, yaqinlaridan va o'zining jismoniy-ruhiy borlig'idan uziladi. Bu esa shaxsda yolg'izlik, xavotir hamda ekzistensial bo'shliq hissining ortishiga sabab bo'ladi. Ushbu xatarlarning oldini olish uchun Yangi O'zbekistonning ijtimoiy siyosatida raqamli texnologiyalar rivojini insonparvarlik (gumanizm) va shaxs barqarorligi tamoyillari bilan uyg'unlashtirish ustuvor vazifa qilib belgilangan.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, Yangi O'zbekiston sharoitida shaxsning raqamli jamiyatga transformatsiyalashuvi mantiqiy va obyektiv dialektik jarayon bo'lib, u insonning ontologik borlig'ini, gnoseologik imkoniyatlarini hamda ijtimoiy-axloqiy munosabatlarini tubdan yangilamoqda. Raqamlashtirish shaxsning hayot sifatini oshirish, bilim olish va o'z-

o'zini namoyon qilish imkoniyatlarini kengaytirish bilan birga, klipcha fikrlash, ekzistensial yotlashuv, axloqiy inqiroz kabi yangi ijtimoiy-falsafiy muammolarni ham o'rta qo'yimoqda. Raqamli transformatsiyaning ijtimoiy-falsafiy yechimi raqamli texnologiyalar taraqqiyotini milliy-ma'naviy qadriyatlar, tanqidiy fikrlash madaniyati hamda gumanistik tamoyillar bilan uzviy bog'lagan holda rivojlantirishdan iboratdir.

Maqolada Yangi O'zbekistonda shaxsning raqamli jamiyatga transformatsiyalashuvi jarayonini yanada samarali, xavfsiz va gumanistik tamoyillarga asoslangan holda boshqarish maqsadida quyidagi ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalarni ilgari surishni lozim topdik:

1. Oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalarida talabalarda «klipcha fikrlash»ning salbiy oqibatlarining oldini olish, axborotni saralash, feyk xabarlar va manipulyatsiyalardan himoyalash ko'nikmalarini shakllantiruvchi maxsus o'quv modullarini («Raqamli media savodxonligi va tanqidiy fikrlash») o'quv dasturlariga joriy etish zarur.

2. Raqamli makonda, xususan, ijtimoiy tarmoqlar va messenjerlarda milliy-ma'naviy qadriyatlarimizga (hurmat, odob, oqibat, mas'uliyat) asoslangan «Raqamli etika kodeksi» va internet madaniyati mezonlarini keng jamoatchilik ongiga singdirish bo'yicha ijtimoiy loyihalar va targ'ibot kampaniyalarini kuchaytirish lozim.

3. Yoshlar o'rtasida kiberpoyga, virtual olamga haddan tashqari bog'lanib qolish va real hayotdan uzilib qolish (alienatsiya) holatlarining oldini olish maqsadida psixologik-pedagogik yordam ko'rsatuvchi onlayn va oflayn maslahat markazlari faoliyatini rivojlantirish, sog'lom turmush tarzi va real muloqotni targ'ib qiluvchi ijtimoiy-madaniy tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash maqsadga muvofiqdir.

4. Hududlar (qishloq va shahar) hamda turli ijtimoiy qatlamlar o'rtasidagi raqamli imkoniyatlar tafovutini yanada qisqartirish uchun olis hududlarda yuqori tezlikdagi internet va raqamli xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini yanada kengaytirish, aholining barcha qatlamlari uchun bepul raqamli ko'nikmalar bo'yicha o'quv kurslarini tashkil etish zarur.

5. Ilmiy-tadqiqot va kasbiy faoliyatda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishda insonning intellektual ustunligi va ijodiy faolligini saqlab qolish, algoritmik kognitsiya hamda shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligini huquqiy-falsafiy jihatdan kafolatlovchi mexanizmlarni takomillashtirish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh. M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021. – 460 b.
2. Qahhorova Sh. M. Raqamli jamiyat va inson: ijtimoiy-falsafiy tahlil. – Toshkent: Falsafa va huquq instituti nashriyoti, 2022. – 180 b.
3. Tulenov J. T., G'afurov Z. N. Falsafa va jamiyatning raqamli transformatsiyasi: monografiya. – Toshkent: Universitet, 2023. – 210 b.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6079-son Farmoni.
5. Nazarov Q. N. Qadriyatlar falsafasi va raqamli madaniyat. – Toshkent: Ma'naviyat, 2020. – 240 b.
6. Yoqubov Sh. A. Raqamlashtirish sharoitida shaxs ijtimoiylashuvining o'ziga xos xususiyatlari // Falsafa va huquq jurnali. – Toshkent, 2023. – № 2. – B. 60–64.